

Verslag Werksessie Theater Green Book 30 oktober 2023 **Stadsschouwburg Utrecht**

OVERHEID/SUBSIDIENTEN:

Naar voren kwam de behoefte aan een kader vanuit subsidienten en de overheid. Na het advies van de Raad voor Cultuur ([Cultuur Natuurlijk](#)) heeft staatssecretaris Uslu aangegeven niet met een verplichte nulmeting te komen voor de beleidsperiode 2025-2028. Ze heeft het vertrouwen in de sector uitgesproken om de komende cultuurnotaperiode zelf invulling te geven aan duurzaam werken. Bij het aanvragen voor de BIS en het FPK wordt wel gevraagd een enquête in te vullen. OC&W heeft belang bij data om aansluiting te vinden bij andere programma's op het gebied van Klimaat en Energie (bijv. subsidieregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA), het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed (KIP MV) en het Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed). Op 30 oktober werd de [uitvoeringsagenda Klimaat & Energie](#) gepubliceerd.

In het VK wordt al sinds 2021 het Theatre Green Book door de Arts Council naar voren geschoven als de route richting een emissiearme podiumkunstensector. Dit is recent ook gedaan door de European Committee. De brancheorganisaties VPT, VSCD en NAPK sluiten hier binnenkort op aan

ALGEMEEN:

- Focus op de grote bewegingen en niet te veel op de kleine details
- Waar het gaat om milieubelasting is minder vaak beter maar ook vaker met hetzelfde. Stel je eerst de vraag of iets (artistiek) noodzakelijk is.
- Sta open voor nieuwe denkwijzes. Welke lessen hebben we te leren. Zoek naar nieuwe oplossingen. Doe de denkoefening waarbij je je organisatie in 2050 (emissiearm en circulair) voorstelt.
- Opdracht gevonden worden door de gehele keten. Alles staat in verband met elkaar; je kan het gebouw niet los zien van de gezelschappen.

BEGROOT MEER TIJD EN GELD

Over het algemeen kan gesteld worden dat klimaatbestendig of milieuvriendelijk werken meer tijd en geld kost. Wat betekent het werken met hergebruikt en herbruikbaar materiaal voor de begroting? De algemene lijn is dat er meer personeelskosten begroot moeten worden (er is meer tijd nodig om de materialen te verzamelen) en de materiaalkosten idealiter omlaag kunnen als er hergebruikt materiaal beschikbaar is. Oostpool e.a. : "Maak ruimte, schep tijd. Materiaalkosten gaan naar beneden (moet wel beschikbaar zijn), personeelskosten gaan omhoog."

Circulair materiaal is veelal goedkoper, maar vervolgens heb je mankracht nodig om materiaal werkbaar te maken.

BEWUSTWORDING EN KENNIS

Het is belangrijk om interne en externe bewustwording te creëren en iedereen mee te krijgen. Korzo heeft daarvoor een intern vrolijk filmje gemaakt dat écht heeft geholpen. Gedrag is best moeilijk stuurbaar.

Maar over het algemeen is er een gebrek aan kennis van o.a. materiaalgebruik, maar ook over archivering, marketing etc. Er is kennis nodig per discipline in de keten. Het Green Book heeft goede toolkits, waaronder een duurzame materiaallijst, wat zijn de alternatieven en waar zijn ze te vinden?

Er is daarnaast behoefte aan een laagdrempelige vraagbaak/netwerk/platform, maar ook behoefte aan mogelijkheden voor training, e-learning, etc.

KADERS VASTSTELLEN & PROCES GELIJKWAARDIG AANGAAN

Waar het gaat om beleid en processen is het verankeren in de organisatie essentieel. Het is nodig om met de hele organisatie achter groene uitgangspunten te gaan staan; vooral de artistieke leiding, zakelijke leiding of directie moet dit omarmen en kaders scheppen om duidelijkheid te creëren. Wat zijn de tussenstappen met de gevraagde reductie vanuit de Klimaatwet op de horizon in 2030 en 2050.

Bij Oerol is duurzaamheid het uitgangspunt en is dit is vertaald naar een Ecologisch kompas die vanuit alle projecten wordt ondertekend. Ook bij het Zuidelijk Toneel wordt voorafgaand aan het hele proces het duurzaamheidsbeleid/principes besproken. Iedereen doet daaraan mee voorafgaand aan het artistieke proces. Jakop Ahlbom Company: "Op dit manier voorkom je dat er in de montageweek toch voor milieubelastende opties gekozen wordt." Voor kleine gezelschappen is het belangrijk om de kaders

van te voren te scheppen voor alle betrokkenen; een kader is bijvoorbeeld het % hergebruikt en herbruikbaar materiaal voor decor en kostuums. "Het is belangrijk om de ambitie te omarmen vanuit de directie (en daar passende middelen bij beschikbaar te stellen) en vanuit het positieve (pitbull functie)."

Een van de sleutels voor succes is draagvlak vanuit alle lagen van het gezelschap. Daarom is een greenteam waarin verschillende lagen van de organisatie zijn vertegenwoordigd bij de start van het transitie van belang. Kijk daarbij ook naar andere werkvormen: groepsbeslissing, afstappen van gebruikelijke hiërarchie. NO&B: werken sinds kort vanuit een interne 'greendeal', die bij aanvang al meegedeeld wordt: "zo zijn we op alle niveaus met elkaar in overleg." Stel een duurzaamheid coördinator aan of beleg de rol bij iemand in de organisatie.

REIZEN EN TRANSPORT

Het toursysteem in Nederland is uniek. Hoe gaan we om met tournee's (nationaal en internationaal) en de inrichting daarvan? Hoe gaan we ons verhouden tot de gevraagde spreiding van presentaties over het hele land/de wens die er ligt vanuit de politiek en subsidiekaders? Januari 2025 worden veel Nederlandse binnensteden emissievrij en kom je dus niet meer met regulier vervoer bij je speelplek. Er is behoefte aan inzicht in de partijen die emissievrij vervoer aanbieden. Ook is het van belang dat knelpunten bij speelplekken worden geïnventariseerd (laadplekken, verzekeringen).

MILIEUVRIENDELIJKE DECORS EN PODIUMBEEELD

Samen met transport is, afhankelijk van de aard van de organisatie/discipline, decor en materiaalgebruik de grootste milieubelasting. Vanuit het Green Book is veel informatie beschikbaar over de principes om te werken met hergebruikt en herbruikbaar materiaal. Meerdere keren werd de behoefte aan een database of systeem genoemd waarin materiaal geleend, gehuurd of verkocht kan worden. Er wordt ook gedacht aan een regionaal opslag/decordepot in een atelier/ambachtswerkplaats. In de sector zijn al initiatieven als Museumgoed, Gearhub en database van Film for Future. Vanuit en in aansluiting op het lopende onderzoek naar hergebruik toneelbeeld kan er een pilot gestart worden. Daarnaast is het fijn als er inzicht komt in de alternatieve materialen: aansluiting bij brancheorganisaties voor gerecycled textiel, gerecyclede kunststoffen, etc.

DUURZAME SPEELPLEKKEN & METEN IS WETEN

Als pandeigenaar, maar ook als gebruiker is een 0-meting en vervolgens blijven meten (d.m.v. een systeem) noodzakelijk om te weten welke ingrepen nodig zijn. Er is het open source model in het Green Book. Er zijn ook de rekenmodellen van Breeam-in-use en Greenkey waarvoor je externe adviseurs nodig hebt. Je kan ook zelf aan de slag met de Milieubarometer (en hier een korte training in volgen). Via de brancheorganisaties is er korting op het startabonnement. Uitgangspunt is de prestatie van het gebouw zonder aanpassingen, het huidige gedrag en onderscheid maken in beheer en gebruik. Er spelen vaak ingewikkelde constructies met gemeentes, die soms samen met een fonds of stichting eigenaar van het gebouw zijn en de werkelijke gebruiker. Als er meerdere eigenaren zijn doet vaak de een de buitenkant en de ander de binnenkant. Maar het een heeft met het ander te maken en voor de gebruiker betekent het vaak van het kastje naar de muur gestuurd worden. Gemeentes hebben vaak geen geld en ambities voor de theaters/culturele instellingen over, dus dat is heel moeizaam.

Goed is om eerst op een rijtje te krijgen wat je wilt gaan doen en vervolgens te kijken wat daarvan haalbaar is. Ben je niet de eigenaar, doe dan een moreel appèl aan de gebouweigenaar. Gebruik wetgeving, waaronder de EED: als de investering binnen 5 jaar wordt terugverdiend krijg je subsidie. In de gaten moet worden gehouden dat maatregelen tot huurverhoging leiden en dat dit wel in relatie moet staan tot het verbruik.

BEDRIJFSVOERING: OPDRACHT RICHTING PARTNERS/STAKEHOLDERS

Er mist een lange termijnvisie in het beleid van podiumorganisaties, maar ook bij de overheid. Stel in je eigen beleid zogenaamd verander-management centraal. Op facilitair en gebouw niveau kwam verschillende keren naar voren dat het belangrijk is om de samenwerking op te zoeken. Dan hebben we het over toeleveranciers (en daar de mogelijkheden voor

emissievrije/milieuvriendelijke opties te bespreken) maar ook met andere theaters/producenten (bijv. opslag of duurzaam databeheer). Verder was inkoop een grote rode lijn in de gesprekken.

Het advies is om het vooral mee te laten spelen in de keuze voor partners en pas daarbij op voor 'greenwashing' (schoonmaak, catering, nutsvoorziening, bank). Vraag dus door: duurzamer dan? Waarom klimaatvriendelijk? Wees in je inkoopbeleid transparant over je selectiecriteria en maak je duurzaamheidseis toetsbaar.

Leg eventuele concepten voor second life bij de leverancier (bijv. teruglevering van frituurvet, koffiedik of gebruikte papieren handdoekjes). Vermeld intern en extern de betere horeca keurmerken. Zorg voor een keurmerk voor inkoop, zoals bijvoorbeeld voor schoonmaakartikelen.

Denk in je lange termijn beleid ook aan richtlijnen voor inkoop of huur, maar kijk daarbij ook bijvoorbeeld of leasen een optie is (auto's, lampen, bureaumateriaal zoals printers etc.) Leg je beleid ten aanzien van bestaand/oud materiaal onder de loep; onderzoek goed of bijvoorbeeld huidige verlichting niet eigenlijk duurzamer is, in plaats van direct alle verlichting te vervangen. Er is behoefte aan richtlijnen voor de samenwerking met bijvoorbeeld banken: is de bank waarmee je werk eigenlijk wel duurzaam? En als dat niet zo is, hoe kun je wisselen? Datzelfde geldt voor een duurzaam sponsorbeleid, of beleid dat gericht is of fondsen wel duurzaam (genoeg) zijn? Hetzelfde geldt voor goede richtlijnen voor duurzaam beleid qua vrijwilligers en zzp'ers. Neem duurzaamheidsdoelen daarvoor op in contracten of algemene richtlijnen.

Verder:

- Niet alleen lange termijn doelen, maar in 2.0 versie zo concreet mogelijk proberen aan te geven waar de quick wins (laaghangend fruit) te vinden zijn.
- Sommige zaken zijn nu niet heel duidelijk (of concreet) naar de NL praktijk vertaald, dat kan beter
- Leg lobby vast in de lange termijn doelen, ook duurzaamheid moet in de lobby meegenomen worden, bijvoorbeeld bij de lobby voor een wettelijke verankering voor het nieuwe stelsel in 2029 moeten duurzaamheidsdoelen worden geformuleerd
- Zorg dat duurzaamheid verankerd is in je educatieplannen, zowel intern (medewerkers) als extern (cultuur-educatie)

Er zijn verder suggesties opgehaald om op net als in Deel 1: Duurzaam Produceren invulling te geven aan baseline en intermediate.

Hoe kom je op baseline-niveau?

- Laat duurzaamheidsverplichtingen binnen de bedrijfsvoering vallen in het bedrijfsplan dat je opstelt. Meld daarin dan ook het TGB als leidraad.
- Voor baseline niveau is het belangrijk dat je de zogenaamde schillen van jouw organisatie, en die van anderen (concurrenten, maar ook andere derden zoals banken, sponsors etc) goed in kaart brengt.
- Maak een algemeen duurzaamheidsdashboard, waarop de doelen gesteld kunnen worden, maar ook de resultaten.
- Meten = weten, dus probeer binnen de sector, basis-afspraken te maken die je kunt vergelijken met elkaar. Begin dan met een zogenaamde 0-meting en zo mogelijk kom tot een duurzaamheidsbenchmark. Via veel gemeentes én een aantal brancheorganisaties is er leden-korting op het startabonnement van de [Milieubarometer](#) van Stichting Stimular.

Hoe kom je tot advanced-niveau?

- Duurzaamheidsverplichtingen binnen de bedrijfsvoering laten vallen in het meerjarenplan dat je opstelt. Daarin dan ook het TGB melden en/of als leidraad nemen
- Langetermijn lobby, dus een overheid waar ook duurzaamheid in staat verankerd
- De flexibele schil (zie baseline aantekeningen) uitbreiden en op de lange termijn bekijken.